

Ə.R.BƏŞİRZADƏ

e-mail: *efsaneismayilli95@gmail.com*

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (Şəki)
(Şəki şəhəri, M.Ə.Rəsulzadə, 305)

PEDAQOJİ PEŞƏNİN SPESİFİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ XÜLASƏ

Hər bir peşənin özünəməxsus elə xüsusiyyətləri vardır ki, bunları nəzərə almadan, onların mahiyyətinə varmadan həmin peşə sahəsində yüksək müvəffəqiyyət qazanmaq mümkün deyildir. Müəllim peşəsi də bunlardan biridir. Bu peşənin ixtisasdan asılı olmayaraq və bütün ixtisaslara uyğun gələn elə xüsusiyyətləri vardır ki, onları heç bir başqa peşə, ixtisasla müqayisə etmək mümkün deyildir. Bu, yalnız müəllimlik peşəsi ilə bağlı olan spesifik xüsusiyyətlərdir ki, bilavasitə bu peşə üçün xasdır. Görkəmli psixoloq E.A.Klimov tərəfindən verilmiş təsnifata görə pedaqoji peşə “İnsan – insan” peşələr qrupuna daxil edildiyindən onun obyektı insandır. Lakin demək olmaz ki, bütün “insan – insan” peşələr qrupuna məxsus olan peşələrin hamısında eyni xüsusiyyətlər özünü göstərir. Bunların hamısında tərəf – müqabil insanlar olsa da peşənin özünün spesifikasi, ona yanaşma tərz, insanların ona münasibəti bu peşələrin özünəməxsusluğunu qabarıq şəkildə üzə çıxarır.(1,26)

Açar sözlər: peşə, müəllim, təcrübə, maraq, bilik, şəxsiyyət, öyrətmə

Pedaqoji peşədə bu məsələlər daha spesifik olduğundan bu peşənin “insan – insan” peşələr qrupunda daha önəmli, daha vacib yeri vardır. Belə ki, bu peşə standart, şablon göstərişlə və təlimatlarla işləyən peşələrdən fərqli olaraq yaradıcı bir peşədir. Burada qabaqcıl təcrübə, yaradıcılıq, şəxsi intuisiya, peşəyə maraq, öz işini və uşaqları sevmək, təşkilatçılıq, idarəçilik və s. xüsusiyyətlər vardır ki, bunlarda pedaqoji peşənin özünəməxsusluğunun əsas göstərişləri kimi özünü göstərir.

Müəllim öz şagirdlərinə nümunə olmalı, öz biliyini təkmilləşdirməli, ciddiliyi, təmkinliliyi ilə seçilməli, şagirdlərin fəallığını inkişaf etdirməli, onlara məntiqli və müstəqil düşünməkdə yardımçı olmalı, öyrətdiklərini daim təkrar etdirməli, biliklərin möhkəmlənməsinə çalışmalıdır.(3,47) Müəllim, pedaqoq yeni insan tərbiyə edir, onun intellektual, mənəvi aləmini inkişaf etdirir, şəxsiyyət formalaşdırır. Görkəmli türk alimi və maarifçisi Aydın Özdəmir yazırdı ki, millətləri qurtaranlar yalnız və ancaq müəllimlərdir. Cümhuriyyət müəllimlərdən fikri nur, vicdanı nur, irfanı nur nəsillər istəyir. Təbii ki, belə bir istəyin yerinə yetirilməsi müəllimdən əhatəli və dərin bilik, səriştəlilik, bacarıq, yaradıcı düşüncə, öz pedaqoji məharətini daim inkişaf etdirmək istəyi və vərdişi tələb edir. Müəllim təkcə bilik vermir, o, istiqamət verir, idarə edir, tərbiyəvi keyfiyyətlər aşılayır. Buna görə də o, bir tərəfdən öyrədən, tərbiyə edəndir, digər tərəfdən isə bunlar üçün özü bir çox keyfiyyətlərə malik olmalıdır. Pedaqoji peşənin özünəməxsusluğu təkcə sadalananlarla məhdudlaşmır.

Bir sıra xüsusiyyətlər onun mahiyyətindən irəli gəlir ki, onlardan da başlıca olanları bunlardır: humanistlik və yaradıcılıq. 1. Pedaqoji peşənin humanist xarakteri.

Peşəkarlıq və səriştəliliyin əsas göstəricisi müəllimin peşə fəaliyyəti və onun əsas komponentləri- dərş prosesı, onun səmərəlilik göstəriciləri, müəllim-şagird münasibətlərinin səviyyəsi, şagirdlərin dərşə münasibəti, müəllimin öyrətmə bacarıqları, müəllimin pedaqoji qabiliyyətləri, pedaqoji texnika və texnologiyanın rəngarəngliyi, müəllimin işə yaradıcı münasibəti, pedaqoji prosesə innovativ yanaşma, şagirdlərlə münasibətdə yüksək ünsiyyət mədəniyyətinə malik olması və s. – dən ibarətdir. Bunlar pedaqoji peşəkarlığın və səriştəliliyin əsas meyarları kimi müəllim fəaliyyətində mühüm yer tutur.(4,90) Müəllim öz üzərində daim işləməklə öz bacarıq və qabiliyyətlərini inkişaf etdirə bilər. Müəllimin zəruri pedaqoji bacarıq və qabiliyyətlərə yiyələnməsi nə qədər vacib məsələdirsə, onu daim inkişaf etdirməsi, 204 artırması və zənginləşdirməsi də bir o qədər vacibdir. Özünü təhsil və özünü inkişaf etdirmə müəllim fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Müəllim demək olarki, hər gün öz bilik və bacarıqlarını artırmaq, təkmilləşdirmək qayğısına qalmalı, yeniləşən cəmiyyətin tələbləri ilə nəinki ayaqlaşmalı, hətta bir çox məsələləri qabaqlamalıdır.

Pedaqoji peşəkarlığın və səriştəliliyin özülü ilkin müəllim hazırlığı prosesində qoyulur. Bunu nəzərə alan müəllif ali pedaqoji məktəblərdə çox vaxt nəzərə alınmayan bir problemə - müəllim hazırlığında peşəkarlıq və səriştəliliyin nəzərə alınmasına xüsusi diqqət yetirmişdir.

Monoqrafiyanın sonuncu - "Müəllim hazırlığında peşəkarlıq və səriştəliliyin nəzərə alınması" fəslində tələblərdə peşəkarlıq və səriştəlilik motivlərinin formalaşdırılması məsələsi önə çəkilmiş, peşəkarlıq və səriştəliliyin formalaşdırılmasında yeni pedaqoji texnologiyalarından istifadə imkanları araşdırılmış, gələcək müəllimlərdə peşəkarlıq və səriştəliliyin formalaşmasında pedaqoji təcrübənin rolu və imkanları tədqiq edilmişdir.(3,78) Tədqiqatçılar müəllimlərin qarşısına qoyulan tələbləri pedaqoji fəaliyyətin səmərəliliyini təmin edən peşə keyfiyyətlərinin imperativ (qeyri-şərtsiz) sistemi kimi şərh edirlər. Avropa alimlərinin fikrincə, praktik pedaqoji fəaliyyətin yarısı pedaqoji texnologiyaların, o biri yarısı isə pedaqoji ustalığın payı adlanır. Müəllimə verilən başlıca tələb onun peşə kompetensiyalarının malik olmasıdır.

Müəllimin şəxsi keyfiyyətləri hesab olunan pedaqoji kompetensiyaların uşaqlara məhəbbətində, onlarla işləməkdən və ünsiyyətdə olmaqdan həzz almaqda özünü göstərir. İllərlə ağ xalatlının həkim olmaq, insanların fiziki sağlamlığının keşiyində dayanmaq arzusu ilə yaşayan, ali məktəbə qəbul zamanı bu istəyini reallaşdırma bilməyən, təsadüf nəticəsində biologiya müəllimliyi ixtisasına düşən və yaxud hüquqşünas, diplomat olmaq istəyən abituriyentlərinin tarix, ədəbiyyat, sinif müəllimliyi ixtisaslarına daxil olmaları, həmin peşəni istəyərək seçənlərə nisbətən yüksək bal toplamalarına baxmayaraq onların gələcəkdə yaxşı müəllim olacaq-

larınadələlət etmir. Müəllim fitrətən müəllim, ustad olmalıdır. Müəllimin praktik fəaliyyəti üçün zəruri olan təşkilatçılıq, tədqiqatçılıq, təlim (öyrətmə), perseptiv, kommunikativ, suqgestiv, elmi-idraki qabiliyyətləri pedaqoji peşəyə maraq vəmeyili olmayan, təsadüf nəticəsindəbu ixtisasa düşən abituriyentlərdəyaratmaq olduqca çətindir.(1,145)

Müasir məktəb müəllimin “hakimi - mütləq” olduğu və avtoritar üslublarla hərəkət etdiyi bir müəssisə deyildir.Müasir məktəb müəllimin bütün pedaqoji məharətinin aşkarlandığı, gənc nəslin həyata hazırlığının formalaşdırıldığı, gələcək cəmiyyətimizin təməlinin qoyulduğu, əsaslarının möhkəmləndirildiyi müqəddəs bir yerdir. Buradakı fəaliyyətin əsas məzmunu humanizm prinsipi üzərində qurulur. Humanizm, pedaqoji fəaliyyətdə humanistlik pedaqoji peşənin bilavasitə daxili mahiyyəti, məqsədi və məramı ilə bağlıdır. Pedaqoji peşənin bu xarakteri müəllim şəxsiyyətinin əsas parametrlərini, onun necə olduğunu, yaradıcılığının səviyyəsini və fərdiyyətinin əsas mahiyyətini özündə əks etdirir. Müəllim əməyi özü humanist bir missiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlıdır. Müəllim elə bir fəaliyyətlə məşğuldur ki, bu fəaliyyət bilavasitə tərbiyə olunan şəxsiyyətin və bunun nəticəsi kimi cəmiyyətin gələcəyi ilə bağlıdır. Bu işə ümumibəşəri humanist məqsəddir. Müəllim bu gün yaşayır, bu gün çalışır. Lakin onun gördüyü işlər gələcəyə yönələn işlərdir. O, bu gün apardığı təlimtərbiyə işləri ilə öz xalqının milli-mənəvi sərvətlərinin,eləcə də ümumbəşəri dəyərlərin qoruyucusu kimi çıxış etməklə yanaşı,həm də gələcək cəmiyyətin əsasını qoyur.

Humanizm ilk növbədə bu məqsədin,bu missiyanın özünün daxilində və müəllim ifadəsinin özündə mövcuddur.Müəllim o zaman əsl müəllim kimi uşaqların qəlbinə yol tapır ki,məhz bu keyfiyyət onun biliyi, elmi, öyrətmək həvəsi ilə birləşərək bir vəhdət təşkil etsin.Görkəmli rus yazıçısı və pedaqoqu L.N.Tolstoy bu münasibətlə yazırdı: “Əgər müəllim yalnız işi sevirsə, o yaxşı müəllim olacaqdır. Əgər müəllim şagirdi yalnız bir ata və bir ana kimi sevirsə, o bütün kitabları oxuyan,lakin nə işə, nə də şagirdlərə məhəbbəti olmayan müəllimdən daha yaxşı müəllim olacaqdır. Əgər müəllim sənətinə və şagirdlərə olan məhəbbətini özündə birləşdirirsə, o kamil müəllimdir” (3,36). Görkəmli Azərbaycan maarifçi-pedaqoqu F.Köçərlinin: “Müəllim məktəbin canı, camaatın çırağıdır. O, öz peşəsini sevməli, şagirdlərini övladı kimi istəməli, xeyir verən biliklər aşılamaqla əhalinin rəğbət və məhəbbətini qazanmalıdır” – fikri L.N.Tolstoyun müəllim haqqındakı düşüncələri ilə həmahəng səsləşir. XX əsrin sonlarından pedaqogikada humanist meyllərin güclənməsi, insan amilinin önə çəkilməsi,şəxsiyyətyönümlü təhsil məsələsinə böyük diqqət verilməsi müəllim peşəsinin humanist istiqamətinə daha ciddi yanaşmalara səbəb olmuşdur.Müəllimin(avtoritar üslubunun əksinə olaraq) sinifdə şagirdləri fəal əməkdaşlığa cəlb edə bilməsi, şagirdi obyekt 44 səviyyəsindən çıxararaq özünə tərəf – müqabil etməsi, fəaliyyətini “subyekt-subyekt” əsasında təşkil etməsi,təlimtərbiyə işlərində şagird şəxsiyyətinə hörmətlə yanaşması kimi məsələlər müəllim fəaliyyətinin

humanist istiqamətinə yeni çalarların daxil olması zəruriyyətini daha da artırmışdır. Əbdül və Hikmət Əlizadələr yazırlar: “Məktəbin humanistləşdirilməsi təlim prosesində yeni tipli müəllim – şagird münasibətlərinin bərqərar olmasını nəzərdə tutur. Şagirdin insan ləyaqətinə hörmət etmək, ona etibar və inamla yanaşmaq, bir şəxsiyyət kimi onun, tələbatları və mənafeyi ilə hesablaşmaq – məhz bu keyfiyyətlər müəllimlərin şagirdlərlə münasibətlərinə nurlu insani çalarlar bəxş edir”. Müəllimin bu təşkilatçılıq fəaliyyətini bir sistem kimi qəbul etmiş olsaq, onda bunların daxilində bir sıra alt sistemlərin mövcudluğunu da nəzərdən qaçırmamaq olmaz. Çünki, bu işlərin (mərhələlərin) hər birinin reallaşması prosesinin özündə müəllim bir-biri ilə əlaqəsi olan bir sıra əməliyyatları yerinə yetirir ki, bunlar da bütövlükdə bir dinamik sistem təşkil edir. Müəllimin təşkilatçılıq fəaliyyəti onun pedaqoji fəaliyyəti ilə psixolojiasirinin birliyindən yaranaraq formalaşır və bu, pedaqoji prosesin səmərə və keyfiyyətinin yüksəldilməsinə istiqamətlənir.

Praktik şəkildə reallaşan fəaliyyət psixoloji təsir funksiyasına malik olmaqla səriştə əsaslı pedaqoji prosesin tamlığını təmin edir. Lakin burada qarşı tərəfin, yəni sinif kollektivinin inkişaf səviyyəsini, fənnə olan marağı, motivləri, müəllimə olan münasibətləri, ayrı-ayrı şagirdlərin səviyyəsinin necəliyi, sinifdaxili münasibətlərin səviyyəsi və s. kimi amilləri də yaddan çıxarmaq olmaz. Müəllim öz şagirdlərinə nümunə olmalı, öz biliyini təkmilləşdirməli, ciddiliyi, təmkinliliyi ilə seçilməli, şagirdlərin fəallığını inkişaf etdirməli, onlara məntiqli və müstəqil düşünməkdə yardımçı olmalı, öyrətdiklərini daim təkrar etdirməli, biliklərin möhkəmlənməsinə çalışmalıdır.

Müəllim, pedaqoq yeni insan tərbiyə edir, onun intellektual, mənəvi aləmini inkişaf etdirir, şəxsiyyət formalaşdırır. Görkəmli türk alimi və maarifçisi Aydın Özdəmir yazırdı ki, millətləri qurtaranlar yalnız və ancaq müəllimlərdir. Cümhuriyyət müəllimlərdən fikri nur, vicdanı nur, irfanı nur nəsilələr istəyir. Təbii ki, belə bir istəyin yerinə yetirilməsi müəllimdən əhatəli və dərin bilik, səriştəlilik, bacarıq, yaradıcı düşüncə, öz pedaqoji məharətini daim inkişaf etdirmək istəyi və vərdişi tələb edir. Müəllim təkcə bilik vermir, o, istiqamət verir, idarə edir, tərbiyəvi keyfiyyətlər aşılayır. Buna görə də o, bir tərəfdən öyrədən, tərbiyə edəndir, digər tərəfdən isə bunlar üçün özü bir çox keyfiyyətlərə malik olmalıdır.

Bunların müsbət məcrada olması müəllimin təşkilatçılıq fəaliyyətinin səmərə və keyfiyyətinin yüksəlməsinə təsir etdiyi kimi, aşağı səviyyəsi də müəllimin təşkilatçılıq fəaliyyətinin tam şəkildə reallaşmasına öz mənfi təsirini göstərir. Buna görə də təşkilatçılıq fəaliyyəti müəllimin təkcə “özünü təşkil” bacarıqları ilə məhdudlaşmamalı, pedaqoji prosesin bütövlükdə bütün sahələrini və mərhələlərini əhatə etməlidir.

Nə təlim, nə də tərbiyəvi tədbirlər prosesində heç bir “xırda” məsələ nəzərdən qaçırılmamalı, pedaqoji prosesin səmərəliliyinə müsbət təsir edə biləcək hər bir imkandan səriştəli şəkildə istifadə edilməlidir. Müəllimin təlim-təhsil fəaliyyəti onun

başlıca vəzifəsinin, yəni təhsilverici vəzifəsinin reallaşdırılmasından ibarətdir. Bu fəaliyyət gənc nəslin bəşəriyyətin min illər boyu toplamış olduğu maddi və mənəvi dəyərlərə yiyələnməsi məqsədilə təşkil edilən xüsusi fəaliyyət vəidrak prosesidir. Bu prosesin nəticəsində böyüyən nəsil elmi biliklər sisteminə, həyatı bacarıq və vərdislərə, davranış mədəniyyətinə, müxtəlif fəaliyyət növlərinə yiyələnir və böyük həyata hazırlanırlar.

Məqsədyönlü və məzmunlu təşkil edilən təlim-təhsil prosesi təhsilalanlara əqli, əxlaqi, emosional, iradi, əmək, iqtisadi və s. keyfiyyətlər aşılamaqla yanaşı, onlarda dünyanı dərk etmək, həyatı dəyərləndirə bilmək bacarıqları formalaşdırır və gələcək həyat üçün bir sıra keyfiyyətlər aşılayır.

Bu prosesdə həlledici rol isə dərslə məxsusdur. Dərs məqsədyönlü təşkil edilmiş təhsilin əsas təşkil forması kimi şagirdlərin bir şəxsiyyət kimi formalaşmasında mühüm yer tutur. Dərs öyrədir, tərbiyə edir, inkişaf etdirir. Dərsin əsas xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, o, şagirdlərdə müəyyən bilik, bacarıq, səriştə, intellektual inkişaf, elmi düşüncə tərzini, dərk etmə bacarıqları formalaşdırabilir.

Bu baxımdan müəllimin bütün təlim-tərbiyə işini özündə birləşdirməklə təhsil-təlim fəaliyyəti elə təşkil edilməlidir ki, o, şagirdlərdə bilik, bacarıq vərdislər formalaşdırmaqla yanaşı, onlara düşünməyi öyrətsin və şəxsiyyətin inkişafına təsir göstərmək funksiyasını reallaşdırmağa bilsin. Müəllimin təhsil-təlim fəaliyyətinə bir sıra amillər təsir edir. Bu amillər sırasında şagirdlərin dərslə zamanı hansı mövqedə olmaları mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Qeyd edək ki, çox vaxt dərslə səmərəliliyi və nəticəyönümlülüyü də şagirdlərin bu prosesdə hansı mövqedə olmalarından çox asılı olur:

a) verilən informasiyalar şagirdlərin yalnız dinləyici kimi iştirakı ilə mənimsənilir (ənənəvi təlim forması);

b) şagirdlərin fəallığı şəklində informasiyalar axtarılır, tapılır və ondan istifadə edilir (fəal təlim). Birinci halda təhsilalanların daha çox informasiyalarla tanış edilməsi, onlara maksimum səviyyədə biliklər verilməsi, izahat, anlatma, məlumatlandırma üstünlük təşkil edir.

Bu zaman müəllim informasiya ötürücüsü, transformator rolunda çıxış edərək şagirdlərə daha çox bilik aşılamağa çalışır. İkinci halda isə şagirdlərdə təlimə maraq yaradılması, motivləşdirmə, stimullaşdırma, şagirdlərin özlərinin axtarısa cəlb edilməsi, onların pedaqoji prosesin əsl tərəf-müqabili kimi iştirakı, nitq və təfəkkürün inkişafı, müzakirə, fikir mübadiləsinə çəkilir.

Müəllim bu prosesdə bələdçi, fasilitator rolunda çıxış edərək daha çox şagirdlərin işləmələrinə şərait yaradır. Əlbəttə hər iki halda müəllimin səriştəsi, peşəkarlığı, mövqeyi, tədris etdiyi fənnin mahiyyət və məzmununu dərinlən bilməsi, öyrədəcəyi mövzunun şagirdlərdə nələri – elmi dünyagörüşü, yaradıcı axtarışları, məntiqi təfəkkürü, şəxsiyyətə xas olan bir sıra keyfiyyətləri aşılaya bilmək imkanlarının olmasını dərk etməsi əsas yer tutur.

Buna görə də müəllimin öz fənninin təkcə məzmununu yaxşı bilməsi və onu şagirdlərə çatdırması kifayət deyildir. Müəllim şagirdlərə biliyə yiyələnməyin optimal yollarını, onları ümumiləşdirməyi və sistemləşdirməyi, bu biliklərdən istifadə edə bilməyi, şagirdlərinin təfəkkür müstəqilliyinə yiyələnməsini nəzərdən qaçırmamaqla təlim-təhsil fəaliyyətinin tamlığına nail olmağı bacarmalıdır. Bu zaman şagirdlər öyrəndikləri fənnin məqsədini də dərinləndirərək dərk edirlər. N.V.Kuzmin göstərir ki, müəllimin öz fənninin imkanlarına inamı onun pedaqoji hərəkətinin səmərəsinin həddini – kəmiyyətini təyin edir. Son nəticədə bu, müəllimin fənni vasitəsilə şagirdlərdə elmi dünyagörüş, məntiqi-idrak, yaradıcı təsəvvür və bacarıq, sistemli biliklər, səriştə və s. formalaşdırma imkanının olub-olmadığını təyin edir.

Şagirdlərdə inam və cəsarət formalaşdırmaq lazımdır. Müəllim şagirdlərə inandığını, onları sevdiyini, hər bir şagirdə güvəndiyini özünün sözü, hərəkət və davranışı ilə hiss etdirməli, bildirməlidir. Şagirdlərə elə münasibət göstərilməlidir ki, onlar sadəcə uşaq və şagird deyil, cəmiyyətin fəal və gərəklidir. Üzvlər olduqları inamına gəlsinlər. Pedaqoji peşədə humanizm heç də müəllim tələbkarlığını inkar etmir və hamıya, hər şeyə güzəşt edilməsi demək deyildir. Əksinə, burada hörmət və tələbkarlığın elə bir sintezi reallaşır ki, şagird şəxsiyyətinin inkişafı üçün real imkanlar yaranır. Belə şəraitdə şagird öyrənməyə, daha çox bilməyə həvəsli və maraqlı olur. Yaradılmış şərait, qarşılıqlı münasibət şagirdlərin gələcək inkişafına yeni-yeni impulslar verir, onlarda stimullar yaradır. Buna görə də “Müəllim – şagird münasibətlərinin humanistləşdirilməsi böyük bir anlama – şagirdin bir şəxsiyyət kimi formalaşmasına, inkişaf etməsinə, özünüaktuallaşdırması üçün şəraitin yaradılmasına xidmət etməlidir”. (4,68)

Şagird şəxsiyyətinə humanist yanaşma mövqeyi həmçinin, pedaqoji ustalığa gedən ən mühüm yollardan biri, bəlkə də birincisidir. Qabaqcıl və novator müəllimlərin təcrübəsi göstərir ki, pedaqoji prosesin əsasında bu varsa pedaqoji ustalığın digər yollarını tapmaq, onun incə çalarlarını öyrənmək, tətbiq etmək bir o qədər çətin olmur. Əgər bu yoxdursa hətta ən kəsərli metodların, yolların tətbiqi belə faydasız olacaqdır. Ən qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi də, müəllimin öz üzərində daimi işləməsi də, özünü təkmilləşdirmə marağı da məhz ilk növbədə bundan – humanizmdən, öz peşəsini və uşaqları sevməsindən irəli gəlir. 46 Bu gün adları hörmətlə çəkilən İ.H.Pestalossi, L.N.Tolstoy, Y.Korçak, V.A.Suxomlinski, M.T.Sidqi, F.Köçərli, Ü.Hacıbəyov, A.Şaiq və digər klassik pedaqog və maarifçilərin və bu gün müasirlərimiz olan onlarla, yüzlərlə ustad müəllimlərin həyatı və peşə, sənət uğurları bunu sübut edir.

Pedaqoji peşənin bu xüsusiyyəti müəllim əməyinin yaradıcı xarakterə malik olduğunu göstərir. Müəllimin pedaqoji fəaliyyətində yaradıcılıq meyillərinin olması bilavasitə onun pedaqoji bacarıqları ilə əlaqədardır. Müəllimin pedaqoji bacarıqları yüksək səviyyədə olduqda, mövcud qayda-qanunlar bu bacarıqlar qarşısında sadə,

asan göründükdə müəllimin yaradıcı düşüncəsi özünü göstərir. Bu baxımdan müəllimin pedaqoji bacarıqlarının səviyyəsi yüksək olduqca və ya yüksəldikcə onun yaradıcı imkanları da artır.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasında təhsil üzrə Dövlət Strategiyası. Bakı: 2013.
- 2.«Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssələrinin Avropa ali təhsil məkanına inteqrasiyası ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. «Azərbaycan» qəzeti, Bakı, 2008, 1 fevral.
- 3.Cahangirov A., Qədirov F. Müasir dərs. “Azərbaycan müəllimi” qəzeti,2000 –ci il, 21- 27 sentyabr.
4. Əliyev H. Ə.Təhsil millətin gələcəyidir (Tərtib edənlər: M.Mərdanov, Ə.Quliyev). Bakı: Təhsil, 2002.
5. Əlizadə Ə.Ə. Müasir Azərbaycan məktəbinin psixoloji problemləri. Bakı: Ozan, 1998.

A.R. Bashirzadeh

Result

Specific features of the pedagogical profession

Keywords: profession, teacher, interest, experience, knowledge, personality, teaching

As a result, we can say that humanism and creativity occupy a special place among the unique characteristics of the pedagogical profession. The humanistic character comes from the fact that this profession is connected with a universal mission and that it has humanism in its inner essence. The creative character comes from the necessity of having creative tendencies in the work of the teacher, the pedagogical profession being a creative profession, and this being an important condition for pedagogical mastery. However, not all teachers who are masters of their work and known as good teachers are creative teachers. Unlike good teachers who perform their work at a high level, creative teachers are innovative, they bring their own individuality, individual style to the pedagogical process. Both characteristics of the pedagogical profession indicate its uniqueness in the place it occupies in the system of professions, and the fact that it forms a special group in the group to which this profession belongs.

А. Р. Баширзаде

Резюме

Специфика педагогической профессии.

Ключевые слова: профессия, учитель, интерес, опыт, знания, личность, обучение

В результате можно сказать, что гуманизм и творчество занимают особое место среди уникальных характеристик педагогической профессии. Гуманистический характер исходит из того, что эта профессия связана с универсальной миссией и имеет в своей внутренней сущности гуманизм. Творческий характер вытекает из необходимости наличия творческих тенденций в работе учителя, так как педагогическая профессия есть профессия творческая, а это является важным условием педагогического мастерства. Однако не все учителя, которые являются мастерами своего дела и известны как хорошие учителя, являются творческими учителями. В отличие от хороших педагогов, выполняющих свою работу на высоком уровне, творческие педагоги отличаются новаторством, привносят в педагогический процесс свою индивидуальность, индивидуальный стиль. Обе характеристики педагогической профессии указывают на ее своеобразие по месту, которое она занимает в системе профессий, и на то, что она образует особую группу в группе, к которой принадлежит эта профессия.

Rəyçi: fil.e.n., dosent U.B.Mürşüдова